

OMAGIU PROFESORULUI ION T. NICULIȚĂ

Colegă de investigații, cu explorări în aceeași epocă, atât în spațiul dintre Carpați și Prut, cât și în cel dintre Prut și Nistru (atât cât a mai fost lăsat din teritoriul Moldovei istorice), colaborând cu omagiatul și în acțiunile Institutului de Tracologie, dr. Silvia Teodor a putut prezenta punctual realizările sale.

Privirea mea, fără a fi la fel de apropiată, nu este nici atât de depărtată. Cunoașterea parcursului cronologic, a performanțelor celui de la care preluăm ștabela cercetării istoriei geților, se înscrie între obligațiile profesiei. În cazul de față, am plăcuta misiune de a justifica în fața dumneavoastră hotărârea Consiliului Științific de a decerna titlul de Membru de Onoare al Institutului de Arheologie Iași domnului Profesor Ion T. Niculiță, de la Universitatea de Stat din Chișinău.

Personalitatea pe care o onorăm, arheolog și istoric, și-a consacrat o mare parte a vieții cercetărilor unui mileniu din istoria veche a unui spațiu care este doar al Basarabiei natale.

Urmărindu-i activitatea de arheolog, constatăm că a efectuat săpături arheologice în așezări și cetăți, unele obiective cu sisteme complexe de apărare, construcții de mare diversitate prin materiale utilizate și destinații – de la lut la piatră, de la bordei la edificiu de cult. A publicat cu grija cuvenită toate categoriile de materiale descoperite răbdător, de la ceramică la armament, obiecte de podoabă, importuri.

A zăbovit, revenind prin săpături pentru verificări, adăugiri sau excluderi temporare, prin vaste lecturi, pentru a aduna materiale necesare elaborării lucrării *Tracii septentrionali în secolele VI–I î. D. Hr.* Acești *Severnye frakijcy* apar în multe titluri ale întinsei liste de lucrări a persoanei omagiate. Cele două doctorate la prestigioasa Universitate moscovită “M. V. Lomonosov” au contribuit substanțial la formarea ca cercetător a tânărului cadru didactic Ion T. Niculiță. Tezele sale de doctorat au devenit lucrări de referință în domeniu.

Cercetările așezărilor și cetăților de la Hansca și Butuceni, siturilor din zona Saharna vor fi totdeauna legate, în primul rând, de numele lui Ion T. Niculiță.

A făcut pasul de la arheologie la istorie prin atenta lectură a scrierilor antice, îndeosebi a celor referitoare la spațiile cercetate și a etniilor din acea zonă, a condus materialele arheologice însoțite de informații literare către fundamentarea afirmațiilor. Fiecare parte a compunerii are stilul adecvat. Aduce cititorul pe meleagurile Butucenilor, în prejma Răutului și a codrilor Orheiului, cu talent și iubire pentru locurile de legendă, adeseori populate de eroi sadovenieni. Descrierea complexelor arheologice, a materialelor, beneficiază evident de expunere prevalent tehnică, iar concluziile relevă un istoric cu vastă cultură umanistă.

În anul 1982 mă aflam la Moscova și urma să plec pentru o săptămână la Chișinău. Pentru cele scrise despre modul inacceptabil de interpretare a romanizării într-o conferință a istoricilor de la Chișinău, în cartea mea *Civilizația romană la est de Carpați* (p. 227), mi-a fost anulată deplasarea. Așadar, nu l-am putut cunoaște la vatră pe omagiat. Am văzut-o, grație Marinei Romanovskaja, pe doamna Niculiță, aflată la Moscova, cu o splendidă expoziție Cucuteni-Tripolie.

Am menționat acest episod pentru a reaminti marile dificultăți întâmpinate de colegii noștri în scrierea unei istorii veridice, dacă, cei angajați ca observatori, îi penalizau, când aveau ocazia, și pe cercetătorii străini.

Rezultatele obținute i-au adus domnului Ion T. Niculiță recunoașteri, ascensiuni pe linie profesională și academică. În timp, cea de decan al Facultății de Istorie a Universității de Stat din Chișinău – 10 ani –, acum cea de Șef al Departamentului de Istorie Veche și Arheologie.

În afara cercetărilor care l-au consacrat, Domnia Sa a publicat și lucrări asupra relațiilor cu alogeni. Evident, sunt mai numeroase cele care privesc relațiile pe multiple planuri cu lumea greacă, cu polisurile mai apropiate sau mai depărtate. Și-a exprimat opinii bine chibzuite, fundamentale, asupra prezenței și a rolului bastarnilor în spațiul pruto-nistrean. Deosebite sunt cercetările în care încearcă să surprindă interferențele între lumea tracă, scită și celtică, în același teritoriu. O privire atentă a tezaurului de la Butuceni poate fi edificatoare în această privință.

În ultimii ani a acordat o atenție deosebită și problemei romanizării, acelor obiective care ar putea furniza informații în acest domeniu, în primul rând săpăturilor de la Sobari, raionul Soroca.

O vastă activitate ca profesor, prin prelegerile susținute, și cursurile editate, îndrumător pe șantierele arheologice, de popularizator al istoriei vechi, de om al cetății. O prezență prestigioasă la conferințe și congrese internaționale.

A reușit să rămână omul care-și amintește de învățătoarea grație căreia a îndrăgit istoria, omul gata să-i sfătuiască pe actualii învățători să adune legendele locurilor și vor primi sprijinul arheologilor și istoricilor pentru întregirea informațiilor istorice (aspecte care-mi sunt cunoscute dintr-un interviu al său); a reușit să fie un îndrumător și un coleg de nădejde.

Personal aș fi dorit să vină mai multe informații despre geții din secolele I î.Hr. – I d. Hr. din stânga Prutului, chiar dacă sarmații au ajuns acolo cu cel puțin jumătate de secol mai devreme decât în spațiul dintre Carpați și Prut. Cetatea getică de la Orlovka și cetatea de la Barboși au avut un destin comun. Discuția asupra romanizării are, desigur, între componentele principale continuitatea getică. Se cuvine să amintim lucrurile acestea la omagiere, la o ocazie festivă? E o observație colegială, subiectivă. Funcția, prestigiul sunt însoțite și de multe obligații.

Institutul de Arheologie, onorându-vă, evidențiază importanța dv. contribuție la cunoașterea istoriei noastre vechi, la menținerea echilibrului în situația unor ofensive ideologice, la îndeplinirea misiunii de totdeauna a adevăratei istorii a istoricului.

Vă urăm să străbateți drumul de la vârsta Psalmistului la cea a Patriarhului cu sănătate, înțelepciune, în dragostea și stima celor apropiați, a colegilor și discipolilor.

La mulți ani, stimate Coleg!

SILVIU SANIE